

Moderníssima, viva, impactant

Text > NAUSICA MASÓ

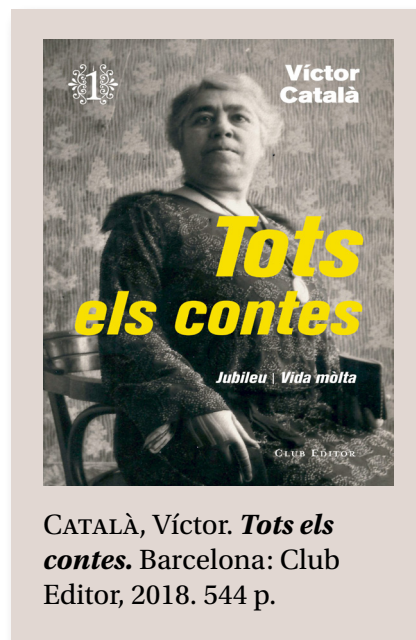
«La dona que es proposa escriure novel·les ha de comptar amb uns diners i una cambra pròpia», deia Virginia Woolf. Caterina Albert era propietària rural, provenia d'un llinatge benestant i tenia tres cambres pròpies on donar volada «a la llibertat i la valentia d'escriure allò que pensem quan la indignació, la inseguretat i la ignorància seculars» obren «pas al lliure joc de la imaginació, la sensibilitat i la intel·ligència», emprant de nou paraules woolfianes per descriure les qualitats literàries de Víctor Català, que es mostren sense artificis en el magnífic recull editat per Club Editor. Aquest primer volum inclou els darrers llibres de Víctor Català, *Jubileu* i *Vida molta*, escrits cinquanta anys després de la seva primera publicació, *La infanticida*, un monòleg punyent que li fou premiat tot i que després el jurat s'escandalitzà en descobrir que l'havia escrit una jove de l'Escala.

Caterina Albert, la gran de quatre germans, va ser autodidacta amb la ploma i va rebre una formació de forta influència intel·lectual de la mare i l'àvia materna. En passejar els ulls pels viarans dels seus relats hi trobem una ferma defensora de l'emancipació de les dones. Denuncia, escrivint, la condició d'inferioritat en què es troben. Va formar-se també en l'àmbit de la pintura, i això es nota quan ens encisa amb imatges com: «una ampla faixa transparent, com de gasa d'or polsosa...» parlant d'una llenca de llum a «La jove», o «color fosc d'esperit

de regalèssia» per descriure unes posts de roure a «Pas de comèdia».

En el conte «Diàleg prismàtic», el primer de *Jubileu*, a banda de fer viure una realitat d'altres temps i usar imatges com la del pas d'un capvespre a la Gran Via o la d'uns «dits nerviosos timbalant arrítmicament sobre el marbre de la tauleta», fa una dura crítica a la institució del matrimoni com a forma d'esclavitud. Respecte a «Després de l'amor», Enric Casasses, al postfaci d'aquest primer volum, diu que fa l'ullet a «El retrat oval», de Poe. Però també hi veiem, a més, un dels elements genials de *Jane Eyre*, de Brontë: la figura de la infelïç reclosa, que ha perdut el seny i, presa d'un deliri, incendia el llit del seu espòs. També com les Brontë escriu sobre històries verídiques que, magistralment, transforma en ficció. A «Després de l'amor» hi trobem encara un element que ens remet a novel·les de clàssics anglesos com Richardson, Austen i Eliot: la figura del fals capellà que casa la innocent fugada amb el cràpula impostor. I en el cas de l'«Anada de Mussiú Arban», relat de *Vida molta* inspirat en fets verídics, el protagonista diu que se'n va a un indret a fer fortuna i no se'n sap mai més res.

En la seva manera d'escriure, de lèxic acurat, moderníssim i viu, s'hi endevina una admiració per Thomas Hardy, fet que es palpa en les seves «Històries de Vilaplana». Vilaplana del Freu sembla ser, per a l'escriptora, la població recurrent com ho fou Casterbridge per a Hardy.

CATALÀ, Víctor. *Tots els contes*. Barcelona: Club Editor, 2018. 544 p.

Però el que més impacta és la manera que té l'autora de tractar les accions violentes. El lector pot experimentar una sensació molt propera i real en llegir algunes escenes. La ganivetada mortal a «El gran petit», que succeeix en un carreró llòbrec i solitari, d'una manera tan insospitada com sobtada. El suïcidi sanguinari a l'entrançable història de «L'Aleixeta», que vas intuïnt *in crescendo* a mesura que t'apropes al final. I una mort tan bèstia, a «Lenín», com la de ser menjat per ocells quan et trobes dormitant, dolçament, damunt l'erba.

Homenatge a Fargnoli

Text > JOSEP PASTELLS

«Valorar i tenir cura del seu llegat potser no ens situarà al seu nivell, però dissiparà la sensació d'oblit i menysteniment cap a una obra que hauria de ser referent en qualsevol societat que vulgui presumir de cultura i civilitat.» Aquestes paraules de Joan Boadas a la introducció de *Fotografia en temps de noucentisme* revelen l'esperit amb què l'arxiver municipal de Girona ha afrontat l'escriptura d'un llibre centrat en l'elaboració del *Repertori iconogràfic d'Espanya* i en la decisiva intervenció

que hi van tenir l'arquitecte Jeroni Martorell i els fotògrafs Adolf Mas i Valentí Fargnoli.

A partir de la correspondència entre Mas i Fargnoli (fins a 146 cartes i targetes postals que ocupen un centenar de pàgines del llibre i estan datades entre gener del 1918 i febrer del 1921), Boadas aprofundeix en la història de la protecció del patrimoni cultural català i aporta noves claus per conèixer més a fons les polítiques culturals dels noucentistes i les institucions. A més

de ser un indissimulat homenatge a Fargnoli, el volum, rigorós, amè i exhaustivament documentat, ofereix una visió panoràmica del pla impulsat per Martorell, l'ideòleg d'un projecte gairebé obsessiu destinat a «posar ordre en el patrimoni monumental primer, i essencialment, de Catalunya, però també d'Espanya». Aquesta empresa no s'hauria pogut dur a terme sense l'aportació apassionada de Mas, que va dedicar els millors anys de la seva vida a un arxiu fotogràfic colossal, atapeït de negatius